

Narodopisna razstava češkoslovanska.

V večer dne 15. maja slovesno otvorijo narodopisno razstavo v Pragi. in sicer na tistem mestu, kjer je bila l. 1891. češka jubilejna deželna razstava, katera je dala povod sedanji razstavi.

S pričetkom obiskovanja narodopisne razstave češkoslovanske začne praznovanje največega kulturnega praznika v letošnje leto in morebiti največega kulturnega praznika, ki ga je v obče kedaj praznovalo Slovanstvo.

Narodopisna razstava češkoslovanska bode predstavljala bistveno vse to, kar so Čehoslovani posebej v poslednjem tisočletju svoje znamenite prošlosti razvili med seboj in vseh poljih svojega mnogovrstnega življenja. Ne le predmeti raznotere umetnosti, z umetnostjo izvrševanega ročnega in obrtnega dela, ne le predmeti vsega gospodarskega življenja na kmetih in v mestu, se bodo predstavljali, temveč tudi šege, običaje, kroje, lepoticja in okrašenja bodo predočevale žive slike: sam narod v odbranih osebah bode kazal, kakó si je utrjeval, lajšal, blažil in poviševal življenje, in kakó zlasti v svojih gorah in zakotjih še dandanes nadaljuje isti stari tir na podstavi starih poročil in izdelkov svojega duha.

Razstava ta ne bode se odlikovala, kakó se narod postavlja na isto stopinjo modernega življenja, kakor drugi tekmujoči narodi, ne, ta razstava pokaže le posebnosti češkoslovanskega naroda, in s tem bode imela ta predočba poseben značaj, kakoršnega ni imela po obsegu in kakovosti še nobena dosedanja razstava v obče in nobena narodopisna razstava posebe. Ta razstava bode svedočila o silah pristno narodnega duha Čehoslovancev, in ker seza starost mnogih razstavnih predmetov v silno davnost, ker so se tudi še ne stari in novi predmeti izvrševali na podstavi starih in davnih poročil, in ker se bode tudi drugačno življenje iz prešlih vekov verno predstavljalo v živih slikah in skupinah: bode ta razstava kazala tudi na tvorne sile in duševne posebnosti slovanskega duha v obče. S tem pa bo narodopisna razstava občega slovanskega značaja in pomenljiva za nadaljnji kulturni razvoj slovanskih narodov. Ta razstava ponuja Slovanom svojstvenih snovij za proučevanje, kakor nobena, doslej prirejenih, ne obćih, ne specialnih razstav. Ta razstava ostane zrcalo, v katerem naj Slovanstvo ogleduje svojstvenosti svojega duha, in s proučevanjem te razstave bode moglo isto Slovanstvo spraviti svoje kulturno delovanje v pravi tir, vsled tega pa more posebej zapadno Slovanstvo imeti od te razstave največi dobiček.

Za narodopisno razstavo se je narod vestno pripravljal dobra štiri leta, in zasnoval jo je izključno kmetijski narod s svojim meščanstvom, ko se je plemstvo umaknilo razstavljenju in zasvedočilo tudi s tem, da ni pristno češko. Narod je sodeloval po vseh deželah češke korone, in tudi ameriški Čehoslovani bodo imeli svoj poseben oddelek na razstavi. Ker so tudi Slovaki najbliži sosedje moravskim Čehom, bode razstava svedočila tudi o pristnosti slovaške sposobnosti in posebnosti. Na vse strani je ta razstava pristna češkoslovanska in prirejena celó z izključno češkoslovanskimi gmotnimi sredstvi. Pri zbiranju in spodbujanju ima češkoslovansko učiteljstvo največe zasluge, vodili pa so vse skupej razsvetljeni veliki duhovi in mislitelji češkoslovanskih rodoljubov.

Sistematiški je na razstavi urejeno vse, in etnografi vseh narodov bodo po najkrajši poti proučevali narodopisno razstavo, kakor Slovani v obče.

Ta razstava je torej vredna največega uvaževanja s kulturnega stališča v obče, s kulturnega stališča slovanskega pa posebe, in ne radovednost, temveč največa zaresnost mora spodbujati slovanske narode, da si po svojih izvoljencih v kar možno obilem številu dobro in temeljito ogledajo največe dosedanja narodopisna razstavo, ki se sredi tega meseca otvori vsemu civilizovanemu svetu. Civilizacija, ako in kolikor ume sama sebe prav, mora radovati se nad dejstvom, da kaže ta razstava na posebne moči in svojstva, ki popolnjujejo kulturne razlike in mnogovrstnosti drugih narodov in človeštva v celoti. Le politiška sebičnost more gledati zavistno na to izložbo; prava humanost jo more le blagoslavlja.

Hvala, velika zahvala Čehoslovancem, da so omogočili s svojo narodno požrtvovalnostjo ter učenostjo in marljivostjo svojih odličnih sinov in tudi odličnih — hčerá tako izredno in toliko važno razstavo! Želimo jim se posebno gledé na težavno obče položenje največih moralnih uspehov, narodu češkemu pa in vsem slovanskim narodom pozitivnih pridobitev, da bi mogli s povečano zavestjo in povečanim kulturnim orožjem braniti svoje tradicije in pravilno razvijati vso nadaljnjo kulturo, da bi se z njeno pomočjo ohranili kot vredni členi človeštva in dostojni svojstvenega življenja poleg drugih velikih in malih civilizovanih arijskih narodov.

Letošnje geslo slovanskim narodom kliče samo od sebe: Oglejmo si etnografsko razstavo češko-slovansko v Pragi!

Dijaški pobirki.

Študije o nekdanjih dneh.

I.

Slovenci pa laske velike šole.

V Padovi.

Bolj še nego v Bolonijo, pohajali so naši ljudje v Padovo, kjer se je bilo leta 1190. ustanovilo vsučilišče, — ker je bilo mesto v območju oglejskega patrijarha. Mala oddaljenost, prijetno južno podnebje in živahno, razposajeno življenje je vleklo tje kaj našo mladino. Precej pa je povajalo to izbero velike šole seveda tudi poznanje in trgovinske zveze, katere so imeli domači nasi kupci z Beneškimi in Florentinskimi.

Posebne pravice, katere je uživala „Natio Germanica“ po milosti in takisto premetenosti Beneške ljudovlade — hoteče se s tem prikupiti našim in nemškim kupcem — zagotovile so članom te skupine mnogo udobnosti. Poznani ustav vsučilišča, po katerem so slušatelji vsako leto volili rektorja in profesorje, pa je takisto vabilo mnogotere divje in podivjane, *radoborne dijake* semkaj.

Poleg tega ste sluli filozofska in medicinska fakulteta, kateri so pohajali najbolj naši meščani in dijaki s kmetov; pravna, glavno torišče naših plemičev, pa je bila še vedno znamenit steber rimskega prava. Radi tega si našel Kranjce vsekdar v Padovi od prvega početka do poznih današnjih dnij, dasi le malo vemo o prvih naših dijakih. Temu pa je kriva izguba skoro vseh matic Padovanskega vsučilišča. In danes se moremo opirati jedino na „Album Artistarum Nationis Germanicae Pataviensis“ in „Album Iuristarum Nationis Germanicae Pataviensis“, ki pa segata le do l. 1553, oziroma do l. 1546. nazaj. Učenjaki so ti knjigi na lici mesta pregledali, a stoprav do l. 1638. takó, da nam je jedino ta doba Padovanske velike šole popolnoma jasna, in to je uprav znamenita doba reformacije v naših deželah.

Kar se je povzdignilo lutrovstvo po teh krajinah, je vse drlo na „šole“, in čudom se nam kaže, da je v istem času, ko so bila nemška in domača vsučilišča polna naših rojakov, tudi Padova štela med svojimi slušatelji toliko Slovencev, kakor niti preje niti pozneje. V primeru navajamo *) le, da so v dobi od l. 1530—50 vpisani le 4 Kranjci, v dobi od l. 1551—1600 pa celih 107, v tem ko jih je doba od l. 1600—1638, torej proti-reformacija, semkaj dovela le še 44. Poleg uže omenjenih pa se je vpisalo na vsučilišču začasno še 39 slušateljev, tako, da štejemo za dobo od l. 1530—1638, zavrsem le Kranjcev 196 v Padovi, a med njimi je bilo 175 pravnikov ter 21 filozofov in medicincev. Primorcev je bilo tamkaj izvestno še več, v tem ko so Štajerci popolnoma izostali po letu 1587, ker jim je nadvojvoda Karol ob osnutku vsučilišča v Gradcu prepovedal proučevanje na drugih učiliščih.

Kako se je sosebno Kranjcem potrebna videla Padova, kaže uže dejstvo, da je šlo izmed 113 Tubinških dijakov skupno 37 še v Padovo popolnjevati svoje nauke, žal le, da so bile dobre tri petine vseh Padovancev-plemičji in le ostali meščanske in kmetske, slovenske korenike. Prvi znanec, katerega nahajamo v Padovi, je znameniti naš Paulus de Oberstein, ki je menda leta 1502 v Boloniji postal doktor obojega prava. Drugi pa Koprean Petrus Paulus Vergerius, ki je l. 1548 ob smrtni postelji

svojega prijatelja Frana Spiere sklenil pristopiti k lutrovstvu in je nato Padovanskemu škofu Rotti pismeno naznanil svoj odstop od katolištva.

No, dasi je bil vpliv škofov in inkvizicij, kakor je bilo primerno, v Padovi velik, vendar je politika Beneške ljudovlade tudi lutrovcem zagotavljala dovolj varnosti, in če bi gotovo naši evangelijski dijaki ne bili dohajali tako radi v Padovo. In nahajamo jih tu od leta 1505 do poslednjega časa, ko so smeli potovati na nemška vsučilišča. Prvi Slovenec za Vergerijem je došel leta 1565 Tubinžan Josip Tašič, rodóm Ljubljaneec, ki je popremil semkaj nekega Ivana Galla iz sv. Križa pod Litijo.

Druga Tubinžana sta došla semkaj Samuel Budina in Ivan Gebhardt, oba Ljubljanečana, l. 1500. Prvi je bil Kislov „praeceptor“, drugi pa mladih Turjačanov. Naslednje leto uže je „nemška narodnost“ izvolila prvega njiju jednim obeh narodnostnih prokuratorjev, in kot tak je upravljal blagajno, zastopal narodnost, pa volil rektorja. L. 1570. je odhajajoča namestil Lenart Merherić Illyricus z Dolenjskega, ki je došel takisto kot „mentor“, a se ni vpisal v „nemško narodnost“. Vendar pa se je slavno ponašal, ko je nastopila tamošnja inkvizicija proti rojaku Boltazarju Weidachaju, Herbersteinovemu „praeceptorju“. Kot zastopnik „nemške narodnosti“ je sestavil izvrstne pritožbe in v maju l. 1571 je kot govornik deputacije pred dožem Alvisom Mocenigo častno in vspešno zastopal isto stvar. V istem času z njim nahajamo v Padovi tudi slov. medicince Andreas Charopus in deset let za njima nekega Vrbana Čušnjara pa Jurija Vrbeča ml. Posebno plodovito pa je bilo l. 1593. Merherić je tedaj poslal semkaj posinovljenega svojega nečaka Fabijanica. Z njim pa je došlo kar troje kranjskih plemičev. Leta 1595. je privedlo semkaj Bernarda Kaničana, ki je postal poslej v Velikovcu zdravnik, in Ljubljanečana Stettnerja, ki je leta 1597. uže postal J. U. Dr. V novembru istega leta še so ga izvolili pravniki „nemške narodnosti“ svojim prokuratorjem. Naslednje leto uže se je vpisal neki Mat. Rajgelj med medicince, Jacobus Wabecius Laccensis med juriste. Lenarta Jašanka je vsprejela nemška narodnost l. 1597 v „Album artistarum“ kot medicince, Kristofa Stettnerja in Julija Herkoviča iz Zajezde v „Album iuristarum“; a Abraham Piscator-Ribič in Jurij Rap iz Novega mesta sta prišla l. 1598 na vsučilišče.

Zatem prenehajo za nekaj let naši znanci nemških vsučilišč, in stoprv l. 1612 nahajamo tu Ivana Krsnika iz Ljubljane pri nemških artistih, l. 1615 Iv. Ljudevita Raspa ab Osterberg et Luestall, l. 1617 Andreja Wissegk-Bizjaka, leta 1619 pa Tobijo Krsnika, medicince, Ivana Kristofa pl. Čečkarja, jurista, in Ljubljanečana Josipa Schaita, o katerem nam svedoči pismo v kranjskem deželnem arhivu. Isto leto je namreč prosil Ljubljaneec Josip Schait iz Padove kranjske stanove podpore in priložil tej prošnji priporočilo svoje „narodnosti“. „Consiliarius et Procuratores Nationis Germanae Artistarum“ pišejo v tem pismu o Schaitu, ki je „doctrina et virtute ornatissimus civis et amicus noster“, da je „habita ratione quod toto hoc temporis tractu quo nobiscum in celeberrimo hoc Antenorco Lycaeio vixit, eam animi integritatem, probitatem, diligentiam, obsequium et reverentiam tam Professoribus quam singulis Nationis nostrae membris declaraverit, ut nulla in re officio suo defuisse visus fuerit“, itd. *) Ko ni pripomoglo to priporočilo ljubemu Schaitu, pisali so

*) Th. Elzl, Universität Tübingen, pg 22—24, 65—87.

*) Dimitz IV pg. 452.

še jedno priporočilo, in to je izdalo. Schait je dobil v treh letih 600 gld. — za one čase ogromno vsoto — in ko je dosegel „lovor“, podaljšali so mu podporo za štiri leta z uslovjem, da se naseli kot zdravnik na Kranjskem. V tem ko je Schait tu študoval do l. 1624, došel je sem sin Bernarda Kamničana l. 1620, in se je tudi posvetil medicini. Leto pozneje pa je prebival v Padovi mladi Petrus Pochovitius, vnuk našega prvega slovničarja, ki se je učil preje v Tubingi, a je pristopil k juristom.

Znamenit je postal v Padovi še jeden naših rojakov, in to Caharija Krsnik-Taufferer, ki se je vpisal l. 1625. pri legistih nemške narodnosti. Še isto leto so izvolili le-ti pridnega mladeniča knjižničarjem, l. 1626. je postal prokurator „nemške narodnosti“, l. 1628. celo Syndicus. Dve leti pozneje pa je semkaj došel slovenski rojak, vse vreden prejšnjega, ki nam vendar zapušča le žalosten spomin, zajedno pa pričo, da so bili dvoboji na vseh velikih šolah uže iz davna v navadi, in niso izrodek mladega „buršovstva“.

Andreas Verbezius, Carno-Lubianus J. U. Lic., sin Ljubljanskega župana Iv. Verbeca se je vpisal spomladi l. 1629. na Padovanskem vseučilišču. A v jeseni istega leta še se je preselil na Sijensko vseučilišče. Tu je bil ostal, akoprav je v l. 1630. in 1631. razsajala po Laškem huda kuga. Zaupanje nemške narodnosti mu je poverilo 26. maja l. 1631. najvišje mesto prokuratorja narodnosti, katero je opravljal dostojno do 22. junija, ko je uprav pred povratkom v domovino v 27. letu svoje starosti „acerbo casu noxio ferro laesus“ umrl v dvoboju. Nemška narodnost ga je — tudi tu v Sijeni — v rakvi dominikanskega samostana pokopala, njegov sorodnik, dijak Balthasar Wiz a Gleiniz, Carniolus Labacensis pa mu je postavil nagrobni spomenik. — Jedno leto za Vrbecem je vstopil v „nemško narodnost“ Miha Waz de Wazenberg in Metlika Carnus, ki je zajedno zadnji dijak, katerega moremo navesti iz reformatoriške Tubinške dobe.

Zapisniki nemške narodnosti po l. 1638. v obče še niso pregledani, vendar so jih uže posamni životopisci izrabili za svoje potrebe. In uprav iz takih izpiskov se nam kaže, da so Slovenci tudi še nadalje pohajali Padovo. Tudi doktorske diplome so nam važni svedoki za pohanjanje naših ljudij na to vseučilišče. Tako nam iz padovanske dobe¹⁾ proučevanje znanega zgodopisca našega Iv.

¹⁾ Mittheil. d. Mus. Ver. 1894. Joh. Ludwig Schönleben von P. v. Radics.

Ljud. Schönleben-a dostaje še diploma o bogoslovskem doktorstvu, katero mu je fakulteta podelila dne 19. decembra l. 1693. pod predsedstvom Matije Fescha. Priče te promocije so bili dr. Iv. Kunstl a Paumgarten, Iv. Burchardus Corditsar ab Herzenthal Labacensis, dr. Iv. Burchard Senosicensis in M. Dr. Iv. Pekelius Locopolitanus — sami rojaki naši, in to je tem zanimivejše, ko jih nahajamo tamkaj kot doktorje, skoro gotovo docente ali lektorje na vseučilišču. Vsaj so tudi istemu Schönleбенu takoj po promociji ponudili mesto profesorja bogoslovja. No ta se je bil odločil, da se vrne v ljubljeno mu domovino, in je častno ponudbo a limine odklonil.

O XVIII. veku nam, žal, ne preostaje nikakih izvestij. Isti dekret, ki je vsem ostalim inozemskim vseučiliščem l. 1735. vzel avstrijske dijake, je ugonobil sijaj „nemške narodnosti“ v Padovi. Pogosto menjanje gospodarjev in nastopivša propalost Beneške ljudovlade je vzela tudi temu vseučilišču vpliv in slavo. Kar je Napoleon Benečansko izročil Avstriji, je poskušala naša vlada povzdigniti veliko šolo, vendar ni jej šlo po volji — njena sredstva niso bila prava, pa tudi časi so se bili izpremenili. O Slovencih vemo le, da se je naš M. Čop seznanil s Padovanskim vseučiliščem, in da je iz Levova prosil l. 1825. celó za profesuro nemškega jezika in slovstva v Padovi. No, dobil je ni, dasi bi izvestno ne bil sedel *jedini* učenjak. Slovenec na Padovanskem katedru.

Jedna zadnjih prič, da so Slovenci radi pohajali to šolo, je zglasni odpadnik, dež. in drž. poslanec, min. svetnik dr. Vinko Klun, katerega so l. 1859. promovovali tukaj. — — —

„Parturiunt montes“ — izpremenili so se časi, prešlo je. V temno pozabnost so se poizgubila Slovincem vseučilišča tam ob Padu, in še celo spomin na Padovo samo, ki je do l. 1866. vzgojevala slovenske dijake, je pobledel tekom časa; v domovini je nastopil od onih let semkaj uže do cela nov rod.

Rejalističen, živeč krvavi sedanjosti in boljši bodočnosti, je pozabil mladi slovenski narod nesrečno prošlost. Pa ni-li bil opravičen v to? Dà, mnogo našincev je hodilo tje doli v laško zemljo, a kateri njih, prašam, kateri njih je donesel slovenskemu narodu rešenje? Stoletja je delila Laška razumništvu izmed Slovencev prosveto, zajedno pa jih je odtrgala od naroda. Zamodрила jim je kri, nevednikom, in odločili so se od naših pradedov — od nas. — Naša povestnica jih ni spoznala *svojimi* sinovi — živé le v *pojeziji* „lepših, boljših nekdanjih dnij“.

Na Opatijskoj obali.

Pobratimu Ěminu.

More . . .

Silno jako, tako tiho
Kô čedance malo
U nevini, što se sanak
Za čas uspavalo.
Sinje more nè, ne spava,
Je l' to sanak ili java?
Iz njega se dizu sjene
Zovu mene!

Divi

Svi su, a trobojnim znakom
Još iz drevnih dana,
Kad domaja nije bila
Spêta, raztrgana.
Tu viteških ima glava
Još iz dobe Tomislava,
I on tu je . . . pusta zlata . . .
Kralj Hrvata!

Kralju,

Rieč mi dršće, noga kleca . . .
On na Rieku zrine
Jeca — u njoj kobnu gleda
Sudbu domovine!
Tužna majko, gorko lane
Tihi val se tiho gane:
Silne dive, kralja krije
More snije . . .

More . . .

More spava — narod driema.
Učka već se ruji,
Opatijskim bajnim gajem
Bude se slavuji:
Tebe zovu, mili rode,
Na mežvo, pir slobode!
Moj sokole uspavani,
Stani, plani!

R. Kallinić-Jeretov.

Tolažnice.

1.

Brez posla, kakor sever veter prost,
Večer napotil sem se v lipov gozd.
Po gozdu tiho se šumenje sliši,
Ko vzdihljaji bolnika v revni hiši.
To ni šumenje,
Temveč ihtenje,
Izraz je groznih bolečin,
Ki jih trpi slovenski sin,
A jaz tolažim se, da nekelej
Tem bolečinam bode konec, kraj.

2.

Na mizah vino se blišči
Do vrha v kupicah;
Za mizami mladeniči
Sedé pri ljubicah.

Jaz prazen si poiščem kot,
Kjer prostor bode moj,
V njem svojega življenja pot
Prerušil bom nocoj.

3.

Dan ima le eno zoro,
Eno noč ima danico,
Svet le eno Oljsko goro;
Eno ljubim jaz devico.

Ta devica je svobóda,
Sveta, dična, čista, krasna,
K sreči vsakega naróda,
Luč vesela, živojasna.

4.

Oj, kdo preštel bi broj nadlog,
Ki jih ima zemeljski krog?
Kdo zbrojil težo bi nezgod,
Ki jih ima človeški rod?
Kdo vse izpolnil bi želje,
Ki mlado jih goji srce?

5.

Enkrat obraz,
Očij enkrat,
Ust tvojih kras
Še zrl bi rad.

Sijaj očij
In ust sladkóst,
Potem pokrij
Pozabljenost.

6.

Če tebe, skopi bogatin,
Trpljenja in težave sin
Kedaj prispé proseč pred prag,
Ko zunaj se je storil mrak,
Od sebe njega ne preženi;
Temveč si misli: Glej, takó
S časoma lehkó
Godilo bo se tudi meni.

7.

Oj škrjanec, poljska ptica,
Kakó žvrgolevaš krasno,
Da se nad zelenim poljem
Daleč sliši glasno, jasno.

Tožno srce v tesnih prsih
Káko biješ jako, jako,
Kakor da si med oblaki
Gromu silnemu enako!

B. Flegerič.

Р а с т а н а н д р у г а .

Ти oddaš, друже мили!
Od mene se sad rastavljaš;
Al reci mi, dali slična
Meni druga ti ostavljaš?

Poži abogom, mili družje,
Tvoj m' oddašak srce para;
Jere gubim svog jedinog
Priatelja vjerna stara.

Živjeli smo u ljubavi
Od četinskog našeg doba,
Pa i od sad ostanimo
Priatelji sve do groba.

Nije bilo božjeg dana,
Kad zajedno nebi skladno,
Prošli naše mile čase
Odkrivajući srce jedno.

Putuj sretno, moj ljubimče,
Poži abogom, mili družje,
Kud hodno, sretno bio;
Cvatile pred tobom ruže.

U najdaljem svijeta kraju.
Ljubav će nas ista pratin;
Dok ti mi se zdravo, sretno.
Svojoj miloj kući vratiti.

Zbogom, zbogom, brate mili!
Još jedan put abogom velim
Grleći te bolnim srcem
I prateh te suzom vrelin.

Milo Jovanović.

M i r a m a r .

Sanje sanjal sem duhteče,
Sanjal sanje sem bliščeče!
Morje jih oblivalo,
Bogastvo jih obsivalo.
Duša je v razkošju klila,
Srce trla sladka sila, —

Roki sem sprostrl vesel,
Morje bi i svet objel,
A v razkošju želel — smrt.
Vzel pak sabo grad i vrt
I ga nesel v širni svet:

Komur bore bi srcé
Ondi trlo bol, gorjé,
Hipno se ozdravi spet,
Da le senco rajske sreče
Iste žije koprneče,
Ki jo lil je v moje čar
Tvojih sanj — o Miramar!

Ivan Fajdiga.

Maja meseca 1895.

Gospodar pa hlapec.

Povest L. N. Tolstega, prevel M. Hostnik.

I.

To je bilo v 70. letih, na drugi dan po sv. Nikolaju. V župniji (fari) je bilo žegnanje, in vaški krčmar, kupec 2. razreda, Vasilij Andrejevič Brehunov, ni se mogel oddaljiti; treba je bilo biti v cerkvi, — on je bil cerkovni ključar, — pa tudi doma je bilo treba sprejemati in pogostiti rodne in znance. No poslednji gosti so se odpeljali, in Vasilij Andrejevič začel se je pripravljati, da

bi se takoj popeljal k sosednjemu veleposestniku, da bi kupil od njega les, kar je želel uže davno. Vasiliju Andrejeviču se je mudilo na pot, da bi kupci iz mesta ne odbili to zanj ugodno kupčijo. Mladi veleposestnik hotel je za les deset tisoč samo zato, ker je Vasilij Andrejevič sam dajal sedem tisoč. No sedem tisoč, to je bila le tretjina prave cene lesa. Vasilij Andrejevič bi morda še kaj odščipnil, kajti les je bil v njegovem okrožju, in med njim in sosednjimi kupci je uže zdavna bil ustanovljen tak red, da bi jeden kupec ne povišal cene v okrožju drugega; no Vasilij Andrejevič je zvedel, da lesotrgovci

iz gubernskega mesta mislijo pripeljati se in kupiti Gorečinski les, in sklenil je, da se takoj odpravi k veleposestniku in kupi les. In zato je takoj, ko se je končal praznik, odprl skrinjo in vzel iz nje 700 rubljev, pridela k njim cerkovnih 2300 rubljev, ki so se hranili pri njem, da bi bilo vsega vkup 3000 rubljev; seštel je vse skrbno in položil v listnico, da bi se odpeljal.

Hlapec Nikita, kateri jedini iz vseh hlapcev Vasilija Andrejiča v ta dan ni bil pijan, šel je zapregat. Nikita ni bil pijan danes ravno zato, ker je bil pijanec, in sedaj, z začetka adventnega posta, ko je zapil s sebe kožušek in črevlje, zarekel se je, da ne bode pil, in ni pil uže drugi mesec; ni pil tudi danes ne, dasi so vsi pili okolo in okolo in ga izkušali.

Nikita je bil mušik kakih 50 let, iz bližnje vasi; slab gospodar, kakor so govorili o njem, zato več del svojega življenja ni živel doma, nego pri ljudeh, v službi. Povsod so ga cenili za njegovo trudoljubje, prebrisanost in moč pri delu, najbolj pa za njegov dobri, prijetni značaj; no nikjer ni mogel služiti dolgo, kajti dvakrat na leto, včasih pa še večkrat, začel je pijančevati, in takrat, razen tega, da je vse zapival s sebe, do poslednje cape, bil je še bujen (drzen) in zadoren. Vasilij Andrejevič ga je tudi uže nekočkrat podil od sebe, no jemal ga je zopet, ker je cenil njegovo poštenost, ljubezen k živini, in glavno, ker je bil déšev (po ceni). Vasilij Andrejevič ni platil Nikiti 80 rubljev, kakor je zaslužil tak delavec, no kakih 40 rubljev, katere mu je dajal brez računa, po malem, in celo to po navadi ne v denarju, no v blagu, iz svoje štacune, po dragej ceni.

Žena Nikite, Marfa (Marta), ki je bila nekda lepá, bojka ženska, gospodarila je doma z dečkom, ki je imel kakih 16—17 let, in dvema dekletoma; in ni vabila Nikite domov, vprvič zato, ker je uže kakih 20 let živelá s sodarjem, mušikom iz druge vasi, kateri je prebival na njih domu, vdruči pa zato, ker se je moža bala kakor ognja, kedar se je napival, dasi je takorekoč pometala ž njim, kedar je bil trezen. Jedenkrat, ko se je opijal doma, je Nikita, bržkone da bi povrnil ženi za vso svojo trezno pohlevnost, razbil njeno skrinjo, izlekel iz nje vse njene najboljše obleke, vzel sekiro in sasekal na tnalú v drobno rezanico vse njene sarafane in kríla. Kar je Nikita prihlačeval, oddajalo se je vse njegovi ženi, in on se temu ni ustavljal. Tako je tudi sedaj, dva dni pred praznikom, Marfa prišla k Vasiliju Andrejeviču in vzela pri njem bele moke, čaja, sladkorja in osmerko vodke, vsega vkupej za kake tri rublje, pa še v denarju je vzela pet rubljev, in zahvalila se je zato, kakor za posebno milost, dočim je Vasilij Andrejevič dolžen bil dati Nikiti najmanj kakih 20 rubljev.

— Ali sva se mi dva s teboj pogajala, ka-li? govoril je Vasilij Andrejevič Nikiti. Ako je treba, jemlji, potlej odslužiš. Jaz nisem tak, kakoršni so drugi: češ, čakaj, potrpi, pa računi, pa utrgavanja. Mi smo pošteni. Ti mi služiš, in jaz te ne zapustim, ne.

In govoré to, bil je Vasilij Andrejevič odkritosrčno preverjen, da je on dobronik Nikiti, tako prepričevalno je on umel govoriti, in tako so ga vsi zavisni od njega ljudje, začevši z Nikito, potrjevali v tem prepričanju, da jih on ne slepari, nego jim dela dobre.

— Saj vem, Vasilij Andrejič: saj vam služim, kakor bi rodnemu otcu. Jaz dobro vem, — odgovarjal je Nikita, dobro vedoč da ga Vasilij Andrejevič obira in slepari; no zajedno dobro čuteč, da ni vredno poskušati, da bi se raz-

jasnil z njim račun, no treba je služiti, dokler ni druge službe, in jemati, kar se daje.

Sedaj, ko mu je gospodar zaukazal zapregati, šel je Nikita, kakor vselej, vesel in rad, bodrim in lehkim korakom svojih, kakor gos prestopajočih nog, pred pôd (kolnico) in vzel tam s klina težko, jermenasto uzdo s čopičem, in zvené s kraguljčki, odpravil se je v zaprti hlev, v katerem je posebe stal oni konj, katerega je Vasilij Andrejevič velel zapreči.

— Nu, dolg čas ti je, dolg čas, revček, ka-li? govoril je Nikita, odgovarjaje na tiho pozdravljeno razgetanje, s katerim ga je sprejel staviš v hlevu žrebec, srednje rasti rejeni, nekoliko vislozadi, temno rdeci, z belim smrčekom in belimi padpadinami¹⁾. — No, no! saj bo še čas, poprej te napojim, — govoril je s konjem popolnoma tako, kakor govoré z živalimi, umejočimi besede. Obmahnivši prah z žirnega (debelega) z žlebom sredi hrbta, nadel je na lepo mlado glavo žrebca uzdo, osvobodil mu ušesa iu čolko (greben, kom), vrgel z njega privezo in gnal pojti.

Muhorti²⁾ je previdno izkobacal se iz zagnojenega hleva, zaigral in zabrcal, kakor da hoče z zadnjo nogo vdariti Nikito, dirjavšega z njim k vodnjaku.

— Šali se, šali se, šlevica! prigovarjal je Nikita, ki je poznal ono previdnost, s katero je podmetaval Muhorti le tako, da bi se pritaknil njegovega zasajenega (zamazanega) kratkega kožuha, no ne da bi zadel. Nikita je posebno rad imel to porednost.

Napivši se studene vode je konj vzdehnal, migaje mokrim, krepkim gobcem, s katerega so kapale z brk v korito prozračne kaplje; pritihi je, kakor da bi se bil zamislil, potem pa je nepričakovano zarezgetal.

— Če nočeš, pa ni treba, tako bomo pa vedeli; samo da več ne prosi, rekel je Nikita popolnoma resnobno in razjasnjal je podrobno svoje povedanje Muhortemu, in zopet tekel h kolnici in cuka za pôvod brcajočo in na vse dvorišče hropečo veselo mlado žival.

Hlapec nobenega ni bilo; bil je le tuji kuharičin mož, prišedši na prazdnik.

— Pojdi, vprašaj, mila duša, reče mu Nikita, kake sani hoče da bi zapregel, poševne ali male?

Kuharičin mož je šel v hišo, pokrito železom in na visokem temelju, in vrnil se je skoro z izvestjem, da je ukazano vpreči male sani. Nikita je za ta čas uže nataknil komat, podvezal sedelce³⁾, obito z žrebljčki, in v jednej roki z lahko, barvano dogo, v drugej pa vedoč konja, bližal se je k dvem saném, stoječim pod napuščem (kolnico).

— No, če male, naj pa male, — rekel je on in uvedel umnega konja v ojnice; konj se je ves čas delal, kakor da ga hoče ugrizniti. Kuharičin mož mu je pomagal zapregati.

Ko je bilo vse blizo gotovo, in je bilo treba le še pripeti vajete, poslal je Nikita kuharičinega moža v skedenj (šupo) po slamo in na kaščo po plahto.

— Nu, menda je vse. No, no, ne skopica! — govoril je Nikita, popravljaje sveže-omlačeno ovseno slamo, ki jo je prinesel kuharičin mož. — Nu sedaj podaj še rijuho, pa posteljem, navrh pa plahto. Tako-le, tako-le, pa bo

¹⁾ Vnotranja stran stegna.

Op. prelagatelja.

²⁾ Ime konja z zgorej opisano dlako in znaki.

³⁾ V Rusiji zapregajo inace, čim pri vas, namreč v ojnice. Doga se s koncema privezuje k ojnica in je podobna „kambi“ v vašem volovjem jarmu, samo da je mnogo večja in težka. Op. p.

dobro sedeti, govoril je on, — deláje to, kar je govoril — in podtikal je z vseh stranih plahito okolo sedenja (sediha).

— Hvala ti, mila duša, reče Nikita kuharicinu možu, — dva vselej prej storita, čim jeden. In razbravši jermenaste vajete, zjedinjene na koncu kolescem, šel je Nikita na kozla in pognal dobrega konja, ki je tako rekoč prosil hoda, po zmrzlem gnojišču dvorišča k vratom.

— Strije Nikita, strijček, á strijček! zakričal je zadej s svojim tenkim glasom sedemletni dečko, ki je urno pribežal iz veže na dvorišče, v črnem polukožušku, v novih, belih valenkah¹⁾ in toplej kučmi. — Mene posadi, prosil je, zapenja je na hodu kožušek.

— Nu, nu, teci, golobček, — rekel je Nikita, in ustavivši konja, posadil k sebi prosijavšega od radosti gospodarjevega, bledega, suhega dečka, in popeljal na ulico.

Bila je tretja ura. Bilo je mrazno — okolo 10 stopinj, mračno in vetro. Polovica neba bila je zakrita s temnim, nizkim oblakom. No na dvoru je bilo tiho; na ulici pa se je veter bolj cutil; s strehe sosednje šupe je melo sneg in na oglu, pri kopalnici, vrtelo ga. Jedva je Nikita potegnil iz vrat in zavrnil konja k vratom hiše, ko je tudi Vasilij Andrejič, s cigareto v zobeh, v ovčjem kožuhu, natesno in nizko prepasavši se vezanim pasom, prišel iz veže na široki prag, kjer je pod njegovimi, s kožo obšitimi črevlji škripal uteptani sneg, in je postal. Potegnivši na-se ostanek cigarete, vrgel je konček pod noge, stopil nanj, in izpušča je skvoz brke dim in s strani gledé na približajočega se konja, začel je zavijati z obeh strani svojega rdečega, razen brk britega obraza, ogled vratnika z volno na znotraj, da bi meh ne potél od dihanja.

— Lej no, Klek, je uže tu! rekel je on, uvidevši sinčeka na sanéh. Vasilij Andrejevič bil je vzburljen od vodke, katero je pil z gosti, in bil je zato še bolj kot navadno zadovoljen z vsem tem, kar je bilo njegovo, in kar je delal. Pogled na svojega sina, katerega je vselej v mislih nazival svojim naslednikom, delal mu je sedaj veliko veselje; on je gledal nanj mežikáje in pokazoval svoje dolge zobe. Zavita po glavi in po plečih z volneno ruto, da so bile vidne samo oči, noseča in suha žena Vasilija Andrejiča, spremlja je ga, stala je za njim v veži.

— Res, res, vzel bi ti Nikito, — govorila je ona, strahoma pokazuje se izza dveri.

Vasilij Andrejevič ni odgovoril ničesar na njene besede, katere so mu očevidno bile neprijetne; nagrbancil je srdito obraz in pljunil.

— Z denarji se popelješ, — nadaljevala je z ravno takim žalostnim glasom žena. In pa, kaj če se vzdigne metélj, res, res, Bog si vedi, kaj bo.

— Ali pota ne poznam, ka-li, da mi je za vsako ceno treba spremljevalca, — spregovoril je Vasilij Andrejevič z onim nenaravnim nategnenjem usten, s katerim je navadno govoril s prodajalci in kupovalci, posebno jasno izgovarja je vsak zlog posebe.

— Res bi vzel, za Boga te prosim! ponovila je žena, popravlja je ruto na drugo stran.

— Nu, kakor smola lipne. . . Nu, kam naj ga vzamem?

— Kaj bi ne, Vasilij Andrejevič: jaz prav rad — začel je vesel Nikita. Da bi le konjem krmo dali brez mene, pribavil je, obračaje se k gospodinji.

— Sama pogledam, Nikita, Semeu ukažem, — rekla je gospodinja.

— Torej kakó, ali se popeljem, Vasilij Andrejevič, ali ka-li? rekel je Nikita pričakujé.

— Dá, kakor je videti, treba je uvažiti staro. Samo če se pelješ, pojdi, obleci suknjo bolj toplo, spregovoril je Vasilij Andrejevič, zopet nasmehljal se in migal očesom na raztrgani, pod pazduho in na hrbtu, od spodej pa razčesani, zamazani in povaljavši se, videvši vse reci na svetu, polukožuh Nikite.

— Ej, duša mila, pojdi no, podrži konja! kriknil je Nikita na dvorišče kuharicinu možu.

— Jaz naj, jaz! — zapiskal je dečko, in vzel iz žepa zazeble, rdeče rocke in prijel hladne, jermenaste vajete.

— Samo da ne, Bog ve, kako, lepšaj svojo suknjo; le brzo! kriknil je Vasilij Andrejevič, režec na Nikito.

— Kakor bi trenil, batjuška, Vasilij Andrejevič, progovoril je Nikita in pobežal na dvorišče v družinsko koč, dvigaje urno s svojimi starimi črevlji s podplati iz klobučine.

— Nu, Arinica, haljo mi daj brz s peči, z gospodarjem se peljem! progovoril je Nikita, tekoč v koč in snemaje s kljuke svoj izpodrec (pas).

Dekla, ki se je dobro naspala po obeda in sedaj stavila možu samovar, srečala je vesela Nikito; njega naglost se je je tako prišla, da se je tudi ona, kakor on, urno zasukala in zlekla s peči zagoljeni in pronošeni suknjeni kaftan, ki se je tam sušil, in začela ga trepati in meti.

— Ali ti bo pa prostorno z možem poveseliti se, — rekel je kuharici, Nikita, ki je vselej iz dobrodušne vpljdnosti to ali drugo govoril s človekom, ko lar je ostajal z njim sam.

In obmotavši se ozkim, zvaljavšim se izpodrecom, utegnil je va-se uže tako tešči trebuh in se je zategnil po polukožuhu, kar se je dalo.

— Nu, tako-le, — rekel je potem, obračaje se uže ne h kuharici, nego k izpodrecom, katerega konce je tlačil za pas, — tako-le ne skočiš iz kožuha, in vzdignivši in opustivši pleča, da bi bila razveznost v rokah, oblekel je povrhu haljo; zopet naprožil hrbet, da bi bilo rokam svobodno, podbil pod pazduhami in vrgel s police roko-vice. — Nu, pa je dobro.

— Ti bi, Stepanič¹⁾, preobul se, rekla je kuharica, vidiš, črevlji niso Bog vé kaki.

Nikita je postal, kakor da je nekaj vspomnil.

— Treba bi bilo... Nu, bode pa tudi tako dobro, ni daleč! In tekel je na dvorišče.

— Ali ne bo hladno, Nikituška? — rekla je gospodinja, ko se je on približal k sanem.

— Kaj bo hladno, čisto toplo, odgovoril je Nikita, popravlja je slamo v oglavju sanij, da bi si pokrnil z njo noge in zasunivši pod njo knut, čisto nepotrební za dobrega konja.

Vasilij Andrejič je uže sedel v sanéh. Njegov hrbet v dveh kožuhih, zalegal je skoro ves zakrogljeni zad sanij, in takoj, zvezši vajete, pognal je konja. Nikita se je uže na hodu primostil spredej, z leve strani še pomolil jedno nogo ven.

¹⁾ Nikito so po „otčestvu“ (po očtu, po „batjušké“) zvali torej Stepanovič. Prosti narod, v znak spoštovanja, stare ljudi nalogarja navadno samo „po otčestvu“, pri čemur okončanje — ovič krajša v — ič: Stepanič, Andrejič, Fomič (sin Fome = *Фомы*).

¹⁾ Iz kravje dlake zvaljani črevlji. O. p.

D O P I S I.

Na Dunaju, 14. aprila 1895 *)

Radikalni tok v slov. dijaštvu ne' daj in sed j. —

Pri Gregorčičevi proslavi izjavilo je Dunajsko slov. dijaštvo svojo trdno slovansko mišljenje ter obsodbo sedanjih odnošajev v domovini. V gotovih krogih se je to zelo zamerilo. Ker se je stvar razpravljala uže tudi v slov. časopisju, mislim, da je umestno, ako se podrobneje bavim s tem pojavom. Ali je bil trenotek srečno izbran, ali je odgovarjalo povsem strogim zahtevam, da se je stvar sprožila ob prisotnosti drž. poslanca kot povabljenega gosta, — o tem dá se pravdati. Bila pa je to jedino možna prilika; oblika govorov bila je *posod dostojna, nikjer žaljiva*, — a tudi tega pozabiti ne smemo, da isti tako rahločutni krogi kažejo sami tako pomilovalno zaničevanje dijaštva, da nikakor niso opravičeni zahtevati, naj se to z najponižnejšo udanostjo obrača do njih. — Ali je res dijaštvo zakrivilo kaj drugega nego ono prešnjih let? Ko se je pred 25 leti ustanovila „Slovenija“, bila je pravo torišče „liberalizma“, rekli bi v besede slabem pomenu. Kaj se je tedaj vse govorilo, predavalo in pisalo proti „farštvu“ in proti „prvaštvu“! In vendar je takratna duhovščina bila v prvih vrstah proti nemškutarstvu v boju za narodne pravice, in vendar je bil vodja slovenskega naroda, dr. Bleiweis, mož neprecenljivih zaslug za naš narod, njegov buditelj, njegov učitelj, njegov „oče“. — A vladal je tedaj obci boj klerikalstva in liberalstva, in tudi Slovenci morali (!) so posnemati druge narode. Nasledek temu pa je bila zmaga nemškutarstva v domovini, tedaj ste se, žal da prepozno, zjediniли zopet obe stranki proti skupnemu sovražniku. Kakor v domovini, umaknila se je tudi v dijaštvu skrajna stranka. — Mir zavladal je le toliko časa, da je izginila nemška nadvlada, da si je slovenščina pridobila na Kranjskem v šoli in uradu nekoliko pravic, katere se ji pa še vedno kratijo po drugih kronovinah, in uže se je pojavil vnovič razpor. Posebna duhovska stranka hoče si pridobiti neomejeno gospodstvo v vseh strokah, ter posrečuje se ji vedno bolj, ker ima izborna organizacijo in vstrajno delavnost in požrtvovalnost. A kljubu vsemu temu nikdar ne bi dospela do tolike moči, ako bi je ne podpirala malomarnost in brezbriznost posvetne stranke, ki je v prvi vrsti nasledek nezmožnosti sedanjih vodnikov. To, da oni skoro vse svoje delovanje omejujejo na to, da v zadnji uri do čista posnemajo nasprotnika, ni prineslo in ne prinese jim vspeha.

Dijaštvo je po ogromni večini naprednega mišljenja, torej proti latinizatorskemu robstvu, dasi ne proti veri sami. Vendar našlo je klevetnika, ki bi v prešnjem času v najljutejšem boju bil povsem nemožen, ker so tedaj rabili nasprotniki poštenejše orožje. Dijaštvo sedaj ni agresivni del, ono mora se *braniti* proti najpodlejšim napadom Mahničevim, mora čuvati svojo čast in poštenje. — A kako podporo dobiva pri tem boju od narodne stranke? Pristaši nekdanje „mladoslovenske“ stranke so svojedobno radi zahajali v dijaško sredo, oduševljali in bodrili so jih za svoje ideje, dobivali njih pomoč in oporo. — Sedaj čutijo se oni, ki so tedaj bili še sami dijaki, nakrat kot nekaka vzvišena bitja, pozabljajo, kako so nekdanj sami sodili politične razmere, odrekajo svojim potomcem pravo, ki so je sami izvrševali — s par frazami mislijo potolažiti vse, ako se jim pa ne posreči to, no potem pa pre-

zirajo „znorele študente“. Saj so dosegli mastne in častne službe, saj so si usurpovali narodno volstvo, kaj bomo več? Njia malomarnost zakrivila je propast „Vesara“, njia brezbriznost podpirala je klerikalno agitacijo za dijaštvo. — Slovenska mladina izrekla je svojedobno ostro, morda prenačljeno obsodbo dr. Razlagu zaradi narodne popustljivosti, in vendar je bil on jeden najblagodušnejših Slovencev. — Ona izrekla je svojo obsodbo prof. Sukljeju zaradi njegovega političnega veternejštva, in vendar je on jeden najnadarjenejših Slovencev, ki je pridobil Slovencem marsikako dobroto v narodno-gospodarskem oziru. — A sedanjim poslancem, ki so po svoji neodločnosti i malodušnosti opora naših nasprotnikov, tem morala bi klečeplaziti, te slepo in brezuslovno oboževati?

Poljski dijaki v Gradcu poslali so svojim poslancem peticijo, naj pripomorejo k dosegu pravice slovenskega sorodnega naroda. „Slov. Narod“ jih zato hvali. — Slovenski dijaki želé našim poslancem pravega, slovanskega rodoljubja — „Slov. Narod“ jih zato napada. Res čudna so pota politične modrosti naših veljakov. „Generali brez armade“, to je tolažba onih, so in ostanejo ti mladenici. Nikakor ne. Res, da so judeževi groši Mahničevi priklopili cetico dijakov v kolo „Danice“, — res, da so izmed drugih nekateri, katerim sta „Slov. Narod“ in njegova brezprogramna politika evangelij, ki so torej bili hitro ukročni, ko je g. drž. poslanec namesto prijateljskega razgovora udušil vsak nadaljnji pojav, zastavivši v to sakrosanktnost svoje lastne osebe, ali večina je vendar uže toliko razsodna in jasna, da vé sama ceniti pravo, brez ozira na desno in na levo, — da je uverjena, da imamo Slovenci svojo bodočnost le v zvezi z ostalimi avstro-ogerskimi brati, le v kulturni zvezi s Slovanstvom. In Slovani imajo, kakor morajo priznati nasprotniki, ne le moči v številu, temveč, kar je mnogo odločilneje, prevlado v duševnem kapitalu.

S temi dejstvi morali bi računati naši narodni vodje. A kaj storé? Namesto da bi si skušali pridobiti mlade moči, da bi jih sprejeli v svojo sredo, da bi jih uvedli v boj pod svojim vodstvom, odvracajo jih od sebe, zametavajo jih in zaničujejo. Ali se mari res niso ničesar naučili od politike češkega naroda, ali mari res mislijo, da bi jednaka usoda bila pri nas nemožna? „Narodna stranka“, ki je nastopila dedščino po prešnji „napredni“, izogibala in poravnala naj bi vsaj zagreške poprešnje. Dijaštvo je očito izreklo v svojih resolucijah, kaj je bilo gnjilega pri dijaških zadevah samih, izreklo je pa tudi svoj politični program, ter se v dosego tega stavilo prostovoljno v vrste borilcev „narodne“ stranke. Ta le premalo ceni mladostno navdušenje in iz njega izvirajočo pridno in požrtvovalno delo; želimo, da bi se ne kesala prepozno te zmote. Ako so posamičniki za dijake, a tudi le za posamičnike, res storili mnogo, podpirajoci jih v gmotnem pogledu — hvala jim! A iz teh dobrot izvajati, da jim mora biti vse dijaštvo slepo udano, je preveč; dà, celó le od podpirancev zahtevati slepo udanost, bilo bi neplemenito, ne gledé na to, da hvaležnost do posamičnikov kot privatnih oseb ne ovira nasprotnega političnega mišljenja. V interesu naše narodne stranke same svetujemo ji torej, naj nikar ne zavrača dela mladine, naj nikar ne prezira dijaštva ter ne zatira njegovega „radikalizma“, — temveč naj složno in vstrajno z njim deluje domovju v korist in slavo.

Quidam.

*) Zakasnelo radi nedostatka prostora. Op. ur.

Ruske drobtinice.

Съ міру по ниткѣ, голому рубаха.

Сочиненія А. Н. Апутина, въ 2-хъ томахъ, съ портретами и биографическими очерками. Спб. 1895. — То je četrto izdanie pesmi V prvem zvezku so te pesmi, v drugem pa dela v prozi. dosedaj še ne natisnena. Kritika pravi, da so več pričakovani od teh spisov v prozi, nego nam dajejo. Najbolj da je roman v pisnih „Архивъ графини Д.“ in „Дневникъ Павла Дольскаго“. Fantastična je povest: „Между смертью и жизнью“ in dela nekako čuden vtis. Dva odlomka iz nedovršenega romana in dramatični prizor kažejo pisateljevo znano duhovitost. Znan je A. kot lirik: življenje srca mu je glavni predmet. Ljubil je nesrečno. Stih mu je naraven, lahek, globoko iskren. Mnoge pesmi so vglasbljene. Prav mične so šaljive pesmi, ali jih ni mnogo. To izdanie je posmrtno.

Госовициство и кулачество. Наблюдения и изсѣдованія П. Сазонова. Спб. 1894. г. — O eruhi in brezdušni prekipci so rakana na telesu ruskega naroda, posebno po osvobojenju kmetov. To je bilo omenjeno uže večkrat v tem listu. Sazonov pa posebno pridno obdeluje to žalostno „vprašanje“ in ves gori proti pijavkam svojega naroda. Kritika opaza, da ta gorečnost škodi objektivnosti. Ravno liberalne reforme s svojim: laissez faire, laissez passer, zakrivile so mnogo, da se je tako razvila oderuška kuga. Celó sodbena reforma s svojim formalističkim postopkom bila je in je še oderubom na korist. Ruski narod ne ljubi slepe Temide, želé si resnične pravice, a ne samo formalne. V tem smislu pisali so Iv. Aksakov in njegovi sotrudniki, prvi v „Русь“ vrsto člankov. Še le reforma 1889. leta omejuje ono usodno formalistiko. V svoji knjigi podaje nam S. celo vrsto živih slik iz življenja.

Fakti pa so bolj zanimivi, nego pisateljevi sklepi v knjigi, ki ima tri oddelke: „кучаки“ — v udrugi (aprezi), rabstvo svobodnega dela, „тлачанство“ po osvobojenju kmetov. Znana je pač ruska apreza t. j. udruga, v katero stopajo dobrovoljno in izvesten namen. Izbirajo si svoje glavarje in lahko padajo v težko zavisnost od njih. Glavarji jemlje si neredko $\frac{2}{3}$ zaslužka udruge za svoje posredovanje. Delavcem tovarišem dajo pa le $\frac{1}{3}$ za storjeno delo. Členi udruge imajo premalo znanja, in za to tudi samostalnosti, da jih lahko zlorabi glavar.

Ne umejo se braniti pred sodnikom, a glavarjev odvnetnik zna dobro zamorca prati, in zato rusko ljudstvo kar ne more trpeti takih advokatov. Kritika pravi, da bi imeli udruge premeniti v duhu časa, tako, da bi delodajalec tudi brez vse moči glavarjeve imel poročstvo, da udruga obavi delo dobro.

Pisatelj dobro pozna tudi odnošaje kmetov in gospodstvo prekipcev, ki so jedini kapitalisti na kmetih: ki celo z menjicami ljudstvo držé v krempljih. Za to pri novi uredbi menbenega prava omeje delovanje menje med kmeti. Tu bi pomogle posojilnice, ki so pa razširjene še vse premalo.

V ceji vrsti podlistkov v „Mosk. Véd.-jah“ pisal je K-n. o življenju nemških častnikov, a v „Воен. сборнику“ (za marec) je zadnji članek K-na o tem predmetu, v katerem povdarja, kako Nemci odlikujejo v društvu svoje častnike ne iz ljubezni, marveč ker mislijo, da bi morali propasti brez vojske. V Rusiji častniki v obče ne igrajo tako vidne vloge v društvu, in to Nemcem ne imponuje. Nemcem da imponujeta le sila in mogočnost, ako se kažezi vsiljivo. Za to tudi misli K-n, da Nemci odnošaje k Rusom ne premenijo na bolje preje nego čez 50 let.

M. V. Juzefovič je ruski mislitelj, ki stoji blizu slavjanofilom, kakor je n. pr. Danilevskij, ali je vendar samostalen. Kristijanstvo povdarja vedno. V našem 19. stoletju vidi mnogo učenega neznanja. Znanost je prešla iz rok navdušenih poklonikov v roke brezdarnih „učenihi“ množic. Sovremeniki imenujejo to svojim pozitivizmom. Ta posrednost izključila je iz znanosti duh in postavila znanost nad vero. Ta obrtna znanost ponižala je filozofijo do pozitivizma, a umetnost do naturalizma, a vse zadače življenja do utilitarizma. Javil se je svet brez Boga in duše, brez kritike in resnice, torej tudi brez smisla. To pa je neznanje, huje od naravnega, pravi Juzefovič. Vendar pa pisatelj v zgodovini vidi smisel: vsa mu je pripravljane kristijanstva. Kristijanstvo pa ima namen, da olajša težavnost zunajnega življenja in odkrije svobodo v razvitju duha. Zapadni individualizem pokori si stvarni svet, in ta zadača je tudi potrebna. Oseba korist vlada tu in je prišla z jedne strani, pravi pisatelj, do nepogrešljivosti v rimski cerkvi, z druge pa do anarhizma. Potreben je sedaj — zgodovinski popravek. Zapadni individualizem snuje se na dogovoru, a zgodovinski popravek ima iz obče sreče osnovati srečo posamičnika, osnovano na svobodi, ki jo daje pravoslavje, trdi pisatelj. Ta skupnost (сообщное начало) vseh vernikov da je sicer še slabo razvita, ali v njej vidi J. zgodovinsko zadačo Rusije. Nekaj podobnega trdil je uže Chomjakov, in zato morda pisatelj te skup-

nosti ne razvija podrobneje. Upira se pa J. onim, ki mislijo, da je Rusija uže zapustila svoj stari pot narodnega razvitijs. Zanimivo je, da J. goreče brani Petrovsko dobo, velé, da je bil narodna, kakor je tudi Katkov vedno branil evropsko omiko. Peter Veliki da je umel, da Rusija ne more ostati dalje osamljena od ostalega kristijanstva. Pravi evropejcem da je zavladal v Rusiji še le z Aleksandrom I., ali uže ta vladar uvidel je svojo zmoto, katero je car Nikolaj I. popravil in v Rusiji branil pravoslavje, samodržavje in narodnost, kar J. opisuje jako lepo: literatura in umetnost, ta najviša pojava narodnega zdravja, razcveli ste tu posebno lepo. Car je bil najpreje vladar, potem človek. Aleksander II. odrekel se je faktično mnogih pravic samodržavja, ni na svojo, ni na državno, pa niti na narodno korist. Ideja oslabljenja samodržavja da je izkvarila vse njegove reforme, iz katerih je najboljša bila — osvobojenje kmetov. To da je bila težka izkušnja, a od Aleksandra III. Rusija ozdravlja hitro. Pisatelj želi, da bi ruski senat dobil pomen, kakor ga je imel za Petra I., da bi se razširil krog delovanja sv. Synoda ter se bolje uredilo više obrazovanje tako, da bi bilo specialno le za ljudi navadnih srednjih sposobnosti, a vseučilišče naj bi stalo na polni višini znanosti in dostojno le za najbolj darovite.

Po strogi odločnosti svoje misli napominja Juzefovič K. N. Leontjeva, v marsičem tudi Vl. S. Solovjeva, če tudi ne deli njegovih nazorov o kat. cerkvi in o liberalizmu. V kritiko teh nazorov J-a se ne spuščam, misli dujo tudi tako, kakor sem jih navel, ter jih je razvil pisatelj v delu: „Нѣсколько словъ объ исторической задачѣ Россіи“.

C.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Cesar v Ljubljani in v Pulju. Dné 7. t. m. pop. ustavil se je naš cesar na potu v Pulj, h krstu vojne oklopnice „Monarch“, v Ljubljani, da se osebno osvedoči o škodi, ki jo je povzročil poslednji potres. Cesar se je vozil po vseh delih mesta, nekatere ulice in trge pa je obhodil peš; razna poslopja si je ogledal tudi v notranjosti, n. pr. muzej „Rudolfinum“, razne cerkve, deželni dvorec i t. d. V deželnem dvorcu je vstopil cesar v sobo, kjer je bil prenočil povodom poslednjega svojega obiska v Ljubljani 1883. leta in si ogledal porušeno stanovanje deželnega glavarja. Občinstvo je kljubu veliki svoji bédi o vsaki priliki pozdravljalo vladarja z velikim oduševljenjem, ki je priklopelo do vrhunca, ko je vstopil celó v jeden izmed sotorov, ki so postavljeni za silo na nekdanjem šetališču „Zvezda“. Cesar je povsodi tolažil, izrazil obžalovanje in sočutje na veliki nesreči; nagovoril je razum mnogih civilnih deželnih, mestnih in vojaških odličnjakov in Ljubljanskega škofa, tudi razne osebe iz nižjih slojev. Večkrat je naglašal, kakó silno je potrebna v veliki nenavadni nesreči i izdatna pomoč mestu in pa deželi. Cesar se je toliko zanimal za podrobnosti, da se je zamudil dobro uro več v Ljubljani, nego je bilo določeno po programu; namesto tri, mudil se je štiri ure. Na kolodvoru se je najmilostnejše poslovil od zbranih domačih odličnjakov, izjavivši svoje veliko presenečenje o ogromnosti nesreče ter zatrdil, da to, kar je videl, visoko nadkriljuje ono, kar si je predstavljaj po poročilih. Izrazil zahvalo vsem onim, ki so se trudili pomagati v prvem trenutku, zatrdil je vnovič, da hoče storiti vse, kar je v njegovi moči, da dobita mesto in dežela najizdatnejšo pomoč. — Ta cesarski obisk bil je zbeganemu ljudstvu v Ljubljani v največo tolažbo, milostne besede vladarjeve pa so oživile nadejo v bodočnost.

Ob 7. uri zvečer nadaljeval je cesar vožnjo v Pulj, kjer je ostal do 11. t. m. S krstom nove vojne oklopnice „Monarch“ bile so združene i druge slavnosti, kakor vaje vojske in vojnega brodovja, tekmovalno veslanje

avstrijskega jahtnega kluba itd. Slavnosti vršile so se strogo po programu. Ob vsprejemu bilo je cesarju predstavljenih 18 zastopnikov hrvatsko-slovenskih in 16 italijanskih občin, ter med ostalimi zasebniki tudi deputacije 3 hrvatskih in 4 italijanskih društev iz Pulja. Puljski župan je pozdravil v imenu mesta cesarja na italijanskem jeziku; cesar je odgovoril na istem jeziku. K vsprejemu prišel je tudi c. kr. namestnik iz Trsta, deželni glavar goriški, župan Tržaški in več drugih dostojanstvenikov iz Trsta; bile so prisotne deputacije iz malone vseh občin Istre. Dekanu iz Doline je naglasil cesar, da bi bilo umestno, ako bi v Istri znale vse odličnejše osebe *hrvatsko-slovenski*, nemški in italijanski jezik kakor on. — Novi ladiji je kumovala nadvojvodinja Marija Terezija.

„Slovanski Svet“, današnja (19.) št., ima zopet 4 stranij priloge. — Danes smo začeli priobčevati prevod najnovejšega dela L. N. Tolstega: „*Gospodar pa hlapec*“ (Хозяинъ и Работникъ). V tej povesti je mnogo stvarnih in jezikovnih posebnosti, da jih more prelagati in tolmačiti pravilno le ta, ki popolnoma pozna ne le ruski jezik, temveč tudi življenje ruskega naroda. Zato sledi, kjer je treba, tudi nekaj opomenj prelagatelja, rojaka in sotrudnika našega g. M. Hostnika. Naj primerjajo čitatelji, kolikor imajo priliko, ta prevod s hrvatskim ali na kakem drugem slovanskem jeziku izvršenim prevodom; morda zasledé kako razliko, ki ni neugodna našemu prevodu.

Velika akademija Tržaškega „Sokola“. Dne 4. t. m. priredil je „Tržaški Sokol“ v svoji telovadnici javno telovadbo, pri kateri so nastopili razni telovadci i telovadke in gojenci. Ta javna telovadba je dokazala, da „Tržaški Sokol“ prav marljivo in vsestransko goji telovadbo. Šola je prav dobra in strokovna, disciplina izborna. Tudi telovadke so dokazale, da jim je telovadba važen vzgojilen pomoček. „Tržaški Sokol“ more biti zopet prav zadovoljen z *moralnim* uspehom, ki ga je dosegel z javnim svojim nastopom. Dohodki, kakor smo uže naznanili, so se odločili pomoči za Ljubljano.

Delavsko podporno društvo v Trstu izdalo je račun in letno poročilo za upravno l. 1894. Na čelu knjižice je poročilo tajnikovo. Isto naglašja v uvodu, da so delavci došli do spoznanja, kakó silno jim je potrebno družiti se v društva, da pomagajo v slučaju bolezni drug drugemu. Potem prejde poročilo na društveno kroniko in statistiko. Iz poslednje posnemamo, da inkaso bolniškega zaklada je znašal leta 1894. 19.330 gl., in čisti dobiček tega zaklada je narasel na 3514 gl. 18 nč. Upravnemu zakladu je prirasla svota 772 gl. 09 nč., takó da znaša imovina tega zaklada koncem 1894. leta 12.396 gl. 61 nč. Bolniške podpore, pogrebščine in troškov za bolnišnico je izplačalo društvo 1894. l. 8152 gl. 91 nč.; zdravila in kopelji pa so stala 1178 gl. 74 nč. Tekom l. je zbrisal odbor 180 možkih in 45 ženskih članov, umrlo je devet možkih članov in 1 ženska, na novo pristopilo je 163 možkih in 47 ženskih članov. Koncem leta je imelo društvo 1 častnega člana, 9 ustanovnikov in 23 podpornih članov; rednih članov je bilo 930 možkih in 207 ženskih. — Račun blagajne bolniškega zaklada kaže 19.330 gl. dohodkov; gotovine je ostalo koncem leta v blagajni 557 gl. 23 nč. Račun upravnega zaklada kaže 4724 gl. 05 nč. dohodkov, gotovine koncem leta pa 34 gl. 22 nč. Imetje bolniškega zaklada bilo je dne 31. dec. 1894. l. 4823 gl. 21 nč., imetje upravnega zaklada pa 12396 gl. 61 nč. Delavsko podporno društvo je stalno največje slovansko društvo v Trstu. Ono deluje na tihem, in občinstvo pač le malo vé, koliko truda in žrtev je treba rodo-

ljubom, ki brez vsake odškodnine v najlepšem redu upravljajo to humanno društvo, ki zbira za posebne potrebe slovenske množice obeh spolov.

V Istri se pričnejo volitve za kmečke občine za dež. zbor dne 16. t. m. Pol. društvo „Edinost“ priporoči in pravočasno objavi slovanske kandidate. Te bode narod gotovo volil jednoglasno. Saj ima zaupanje v svoje vodstvo. Se neka-teri istrski Italijani so uže rekli o drž. poslancih Spinciću in dr. Laginji: „To so možje, ki so v malo letih koristili nižemu ljudstvu več, nego naša italijanska gospoda v celih 30 letih“.

Napisi v Ljubljani. Upravno sodišče je 8. t. m. zavrnilo pritožbo Ljubljanskega mesta radi sklepa kranjskega deželnega odbora, vsled katerega so se bili ustavili samo slovenski napisi na uličnih ploščah. Upravno sodišče pa ni presojevalo meritoriški sklepa dež. odbora. Zagovornik dež. odbora je povdarjal spravo narodnostij; prav, da bi le druge občine uvaževale tak nasvet!

b) ostali slovanski svet.

Državni zbor. Obširniše razpravljanje je bilo pri davčni reformi gledé na rento. Znano je, da ta točka je jedna najneugodnejših pri vsej preosnovi. — Postopanje madjarske vlade proti nunciju Agliardiju in Vatikanu in Kalnokyjevo pismo Banffyju, objavljeno v madjarski zbornici poslancev, dalo je povod princu Liechtensteinu in tovarišem, potem poslan. Depauliju in tovarišem do posebnih interpelacij v državnem zboru. Vsled tega se je poživljena tostranska liberalna stranka raztogotila ter izjavila, da poleg opozicijskih antisemitov postavlja se na isto stališče tudi oddelek Hohenwartovih konservativcev, to pa da pomenja rušenje koalicijskega značaja. Poljski klub pa nekako odobruje stališče Agliardijevo, in s tem je prišel nov vzrok k permanentni notranji krizi državnozbornske koalicije. Levica straši; izgubila je na zunaj skoro vse: zato skuša še v poslednji trenotek rešiti svoje „liberalstvo“.

Minist. predsednik knez Windischgraetz je uže odgovoril na interpelacije gledé papeževega nuncija ter izjavil, da se strinja z grofom Kalnokyjem, ki trdi, da se papež ne sme zavirati v vodstvu cerkvenih stvari. — Dobro je, da so se začeli tudi v tostranskem osrednjem parlamentu brigati za skupne posle, in da ne bodo samo Madjari in njih pomočniki presojevali, kar je skupnega. Konservativci naše koalicije vidijo sedaj, med njimi tudi posl. Klun, v kaki zvezi so z nemško levico, o kateri je natvezaval kanonik Klun svojim pristašem na Slovenskem, češ, da so se „poboljšali“ nemški liberalci. Slovenske latinizatorje bijejo vsak dan dejstva po obrazu, no „poboljšali“ so se, da stalno hodijo skupej s tistimi, ki jih nazivljajo vsak dan „Erzrömlinge“ in pa „veleizdajnike monarhije“.

Dunaj. Dne 7. t. m. vršila se je na Dunaju v III. okraju dopolnilna volitev poslanca za državni zbor, ker je bil izpraznjen mandat vsled smrti poslanca barona Sommaruge. Izvoljen je bil med 5599 oddanimi glasovi s 3654 protisemitski kandidat Leopold Steiner. Liberalni kandidat Alfred pl. Lenz zaostal je s 1569 glasovi v manjšini. Češki kandidat za poskušnjo dr. Engel je dobil 174, a delavski vodja Reumann 151 glasov. Od zadnje državnozbornske volitve, ki se je vršila v tem okraju 1891. leta, pridobili so si protisemitje 1336 glasov, v tem ko so jih liberalci izgubili 1246.

Z Dunaja. Pomoč Ljubljani. Grozna nesreča po potresu obudila je željo, po možnosti pomagati rojakom. V ta namen sklicali so baje Ljubljancani, železniški re-

vident Lercher, zavarovalni inšpektor Endlicher in gostilničar Schneider shod v Pratru, da se dogovori in ustanovi pomožna akcija. Prva ideja porodila se je torej iz meščanskih krogov. Začasnim predsednikom voljeni dvorni svetnik suklje dosegel je z vstrajnim in energičnim delovanjem, z obsežnim znanjem z vplivnimi osebami in mnogostranskimi zvezami, da so pristopili v „pomožni komitet“ najznamenitejši plemenitaši in veljaki, ter da se je pričelo zanimanje v širini krogih. Predsednik komiteju postal je grof Hohenwart, namestnik baron Žvegelj in grof Harrach.

Tudi koncertov namerjajo več prirediti v ta namen. Slovansko pevsko društvo priredi posebno Šafaříkovo slavnost. — favoritsko možko pevsko društvo svoj koncert v ta namen. Hrvat Grünhut, kavanar v „Abbazia“, prizadeva si v zvezi s komitejem, kateremu pripadajo člani vseh slovanskih narodnostij, prirediti pri Tökesu velik koncert in zabavo. — Slovensko dijaštvo pričelo je na prizadevanje med. Göstla delovanje, ki obečuje mnogo vpeha.

Denarnih zbirk dohaja v obili meri, doslej uže nad 30.000 gld. od posamičnikov, od bank in zavodov, ter se nadejamo, da zanimanje za ponesrečence in doneski v pomoč ne ponehajo kmalu, temveč bodo še naraščali. Prislovno znana dobrodelnost Dunajskega mesta pokazuje se tu vnovič, a tudi iz raznih drugih krajev dohaja pomoč, tako da se naši rojaki tešijo vsaj z zavestjo, da povsod sočustvujejo ž njih nesrečo ter jo želé po možnosti olajšati in pomanjšati.

Češka. Dne 4. t. m. vršila se je v Praški karlinsko-češkobrodski volilni skupini volitev poslanca za državni zbor. Izvoljen je bil malone jednoglasno slavni pesnik in pisatelj, avtor „Pisnô otroka“, Mladočeh Svatopluk Čech. Od 584 prisotnih volilcev dobil je namreč 546 glasov, 32 glasovnic je bilo praznih, 5 razdeljenih in 1 nečitljiva. Ta izvolitev je nekak protest proti sedanjemu politiskemu sistemu, dasi Svatopluk Čech ni vsprejel mandata, rekši, da ni govornik in sposoben zato.

Moravska. Deželni zbor moravski je nedavno sklenil zakon, po katerem se mora mladina v srednjih šolah učiti obema deželnima jezikoma. Ta zakon je cesar potrdil, sedaj pa se dela v ministerstvu na tem, da se oba deželna jezika uvedeta kot obvezna predmeta tudi na državnih šolah.

Ogerska. Madjarska gospodovalna stranka v družbi z mogočnim madjarskim Židovstvom je bila prošli teden povzročila zopet opasno krizo. Znano je, da papežev nuncij pri Dunajskem dvoru mons. Agliardi je bil šel v sporazumljenju s pristojnimi činitelji na Ogersko. Tu so ga od katoliške strani slovesno sprejemali, in on je porabil kot diplomat priliko, da je slavil madjarsko prošlost, povdarjal ugodne odnose med Ogersko in Rimom v prošlih vekih ter spodbujal k složnosti tudi nadalje nasproti duhu, ki ni prijazen katoliški cerkvi. S tem spodbujenjem je dobila nova, bolj katoliška stranka med Madjari moralno pomoč, in to je začelo vznemirjati madjarske Žide in v obče liberalno stranko, ki je vsa pod vplivom židovskega novinstva in elementa. Zato so se dogovorili z vladjo, kakó bi paralizovali vpliv Agliardičevega potovanja, in so stavili v drž. zboru Budapeštanskem uže naprej dogovorjeno interpelacijo. Ministerski predsednik Banffy, ki je več nego vedel o mahinaciji, je poprašal zunanjega ministra grofa Kalnokyja, ali ne obsojuje tudi on Agliardičevega postopanja, kolikor bi bil on prekoračil meje zastopnika „zunanje države“. Kalnoky je temu pritrdil,

kolikor bi se bil Agliardi zares vmeševal v notranje stvari madjarskega globusa, vendar je rekel, da se morajo zvedeti poprej dejstva, potem da je še le možno diplomatiški posredovati tudi v Vatikanu. Banffy pa ni čakal ter je pismeno izjavo Kalnokyja porabil, kakor da bi se bil ta uže obrnil v Vatikan in kakor da bi torej popolnoma soglašal z madjarsko vladjo. Stavili so brzo napravljeno interpelacijo, in Banffy je odgovoril v razžaljivem smislu nasproti Vatikanu, češ, da Agliardičeve postopanje obsojuje tudi naša zunanja vlada. Grofu Kalnokyju je bilo to pa preveč, ter je lastnoročno pisal v „Politische Correspondenz“ ter obsodil z ostrimi besedami postopanje Banffyjevo, poprej pa še (2. t. m.) naznanil cesarju, da hoče odstopiti. Takó je nastala kriza in vsled te pa pogajanja pri cesarju. Cesar pa je vsaj začasno odločil takó, da je pismeno izrekel Kalnokyju popolno zaupanje, Banffyju pa dovolil, v madjarski zbornici poslancev prečitati pismo Kalnokyjevo, poslano Banffyju o Agliardiču. Židovsko-liberalna stranka na Ogerskem je do cela odobrila postopanje Banffyjevo, obsodila pa Kalnokyja; saj ni mogla drugače, ker je želela to in sama povzročila skandal. Ves nepristranski svet pa vidi v tej taktiki le razposajenost madjarske gospodovalne stranke, ki hoče pri začetku uničiti tisti katoliški vpliv, ki sedaj raste s pomočjo nove katoliške stranke na Ogerskem. Kalnoky je jako mirno sodil stvar in je hotel posredovati še le potem, ko bi bila dokazana dejstva silila na to. Madjarska lib. stranka je pa celó s pomočjo lažij obsodila Agliardiča in s tem žalila tudi Vatikan. Sedaj pojde zato, kakó dobi Agliardi, Vatikan in tudi Kalnoky primerno zadoščenje. Kriza po takem ni še pri kraju.

Slovani nimajo nič od tega, naj se madjarski šovinizem krepi, kakor doslej, ali pa s pomočjo nove katoliške stranke; vendar morajo odobravati vse to, kar utegne slabiti dosedanje gospodstvo lažnega in židovskega liberalizma na Ogerskem, ki vpliva tudi na to polovino cesarstva. Tudi sedaj se je videlo, kakó je tostranski Izrael vlekel s translitavskim Izraelom. Ta slučaj je eklatantno pokazal, kakó se židovstvo vneumlje za katoliške interese, za škofo in kardinale, in kakó je treba soditi o postopanju takih dostojanstvenikov, kedar jih hvali židovsko novinstvo.

Omenjamo, da Rusija, Nemčija in tudi Italija odobrujejo, da ostane Kalnoky še nadalje, ker zaupajo mu kot odkritemu pospešitelju občega miru.

Srbija. Skupščina je v svoji seji dne 6. t. m. soglasno dovolila apanažo za razkralja Milana v znesku 360.000 frankov na leto. Zajedno je odobrila zakon, v smislu katerega so jednako kralju nepovodljivi tudi kraljevi roditelji in kraljevi sorodniki v neposredni črti.

Kralj je dospel iz Niša v Belgrad. Milan pa je odpotoval v Benetke in dalje.

Finančni odsek skupščine je odklonil načrt za državno posojilo, kateri je bil sestavil minister Petrović. Odsek je sicer nekaterim točkam ugovarjal stvarno, vendar pa je bil zanikajoči sklep v prvi vrsti naperjen menda osebno proti Petroviću, da pade. Čim bode imenovan novi finančni minister, pričnejo zopet pogajanja za posojilo. Vuškašin je odstopil.

Ministerski predsednik Kristić je v skupščini izustil govor, v katerem je naglašal, da ostanejo on i njegovi tovariši na svojih mestih, ker *takó da želi kralj*. Kristić in tovariši da hočejo še nadalje služiti kralju in domovini udano in odkritosrčno.

Skupščina je odobrila trgovinsko pogodbo z Grško.

Ob tej priliki je naglašal poslanec Gjurić, da je treba gojiti v interesu srbske trgovine prijateljske odnose z balkanskimi državami, posebno pa z Bolgarijo, Turčijo in Grško. Ista skupščina potrdila je med živiočli na kralja soglasno one zakone, ki so bili premenjeni, odnosno stopili zopet v veljavo maja meseca 1894. l. vsled nasilno premenjene ustave.

Srbija ima sedaj 241 milijonov dinarov drž. dolga; ta dolg bi radi unifikovali. Poštenjaki tudi tujih narodov trdijo, da država z 2 mil. naseljenja ne more prenašati tolikih dolgov, in uže samo to bode vzrok, da se narod ne bode mogel razvijati po potrebah.

Kraljica Natalija se je odpovedala od skupščine določeni jej apanaži. — Kralj Aleksander je dne 7. t. m. sklical zastopnike vseh strank, da bi se z ozirom na obupni finančni položaj države sestavilo koalicijsko ministerstvo, toda posvetovanja so se razbila. Sedaj utegne priti na krmilo radikalno ministerstvo. Srbija prehaja od skrajnosti do skrajnosti vsled mahinacij Milanovih.

Črnagora. „Balkanska carica“. Te dni so predstavljali v Novem Sadu dramo „Balkanska carica“, katero je spisal knez Nikola I. Vspeh je bil sijajen, o čemur je upravitelj Novosadskega gledališča brzojavnim potom obvestil knežjega avtorja.

Bolgarska. Službeni „Mir“ zagotavlja v posebnem izdanju, da se je bolgarska vlada sporazumela z Avstro-Ogersko glede akeiz in glede trgovinske pogodbe, ki naj se sklene na temelju 4% vrednostne carine. „Mir“ zagotavlja Avstro-Ogerski hvaležnost Bolgarske in priznava, da so druge velesile protestovale proti zakonu o akeizah. Isti list zatrjuje, da bi bila morala Bolgarska pretrgati svoje odnose nasproti Evropi, ako se ji ne bi bilo posrečilo sporazumljenje z Avstro-Ogersko. Pogodba se je uže potrdila.

Rusija. Ruski državni sovět se bode bavil v sedanjem svojem zasedanju tudi o ljudskem štetju. Za izvršenje novega ljudskega štetja so proračunjeni 4 milijoni rubljev. Prvo ljudsko štetje v Rusiji vršilo se je l. 1718. Od te dobe vršila so se štetja v XVIII. stoletju v vsakih 20 let. Zadnje štetje v tekočem stoletju bilo je 1857. l., torej pred skoro 38 leti.

Muzej carja Aleksandra III. se je zasnova v Petrogradu. Ukaz Nikolaja II. glede nato završuje se z besedami: „Naj bode muzej živ spomin na vladarsko delo in slavne čine tega, ki je tako vroče ljubil domovino in službo, katerej je posvetil vse življenje.“ Načelnik muzeju je veliki knez Jurij Mihajlovič.

Rusija in Francoska v baltiškem prekopu. „Moskovskija Vedomosti“ javljajo, da bodo povodom otvorjenja baltiškega prekopa zastopale Rusijo križarka I. razr. „Rurik“ ter oklopnici „Gangut“ in „Navarin“. „Rurik“ je jedna izmed največjih ladij sedanosti; more nositi teret 10.000 tonelat. — Francijo bodo zastopale oklopnica „Hoche“, križarka I. razr. „Dupuy de Lôme“ in ladija „Cosmos“.

Ugovor proti mirovni pogodbi med Japonsko in Kitajsko. Rusija, Francoska in Nemčija so uže prijavile svoj ugovor proti uslovjem Semonoseške mirovne pogodbe med Japonsko in Kitajsko. Iz tega pa se ne more še sklepati, da bi te države pričele vojno s Kitajsko, osobito je veliki del francoskega časopisja in sploh javno mnenje v Franciji proti vojni. Umevno je, da javno mnenje na Francoskem ne more umeti, kakó naj bi se Francija in Rusija vojevali skupno proti kateri koli drugi

državi, in da bi pri vsem tem končno imela največo korist menda Nemčija. Ne vé se še, kakó se končno reši to zamotano „vstočno vprašanje“ N. 2, kakor pišejo sedaj, ker se je evropsko vstočno vprašanje pomnožilo za azijsko vstočno vprašanje. Ruski diplomaciji se ve da bode skrajne previdnosti treba, ker zapadna evropska politika bi jo le prerada zapletla v skrbi na azijskem vstoku in jo takó oslabilo za vplivanje v Evropi in utrjevanje v evropski Rusiji. Zapadna politika bi rada nakopala Rusiji sovraštvo mongolskih plemen tudi v Aziji!

Vojno brodovje inozemskih držav zbralo se je uže v Či-Fuskem zalivu. Ruskih ladij je 8, (vključno 3 torpedovke). Poleg teh je 1 francoska, 1 angleška in 1 amuriška ladija ter 2 nemški. V kratkem dospejo tje še druge vojne ladije.

Romunska. Na Romunskem se je nedavno vršilo splošno ljudsko štetje v svrhu davčne kontrole. To štetje izkazuje celokupno prebivalstvo 5.406.249 duš (2.739.043 možkih in 2.667.206 ženskih). Po veroizpovedanju je 4.949.418 grško-vstóčnih, 154.093 katolikov in protestantov, 243.225 židov, 43.110 mohamedancev in 16.439 drugih. Čitati in pisati zna le 686.886, dočim je analfabetov 4.719.363, ali v razmerju 12,7% : 87,3%.

Maloruski jezik v Galiciji. Te dni vrnilo je sodišče v Kolomeji odvetniku dru. Dudykejeviču razne sodnijske spise, češ, da isti niso sestavljeni v nijednem deželnem jeziku, ki se rabijo v Galiciji. Dotični spisi pa so bili sestavljeni v popolnoma pravilnem maloruskem jeziku, ter jih je sodišče zavrglo baje radi tega, ker so bila pisana v čistem jeziku, ne pa v novoeriškem fonetiškem pravopisu.

Dr. Josip Fanderlik. Dne 8. t. m. je nenadoma umrl drž. poslanec dr. Josip Fanderlik, zastopnik moravskih Čehov. S tem možem je češki narod izgubil mnogo, kajti Fanderlik je bil jeden najnadarnejših in najdelavnejših poslancev. Svoje poslamiške dolžnosti opravljal je vsekdar strogo vestno, dasi je bil preobložen z opravki. Spadal je k zmernejšim strankam.

Dr. Ljubomir Radivojevič, velik srbski rodoljub, je umrl v Kamenici Sremski. Uže pred leti je odločil 50.000 gl. srbskemu ministerstvu za nauk in prosveto, da obrestini te glavnice nagrajuje književna dela, katera so napisana lahko umljivo za narod. Storil je pa tudi drugače mnogo za srbski narod. Pokojnik se je rodil leta 1818. v Kamenici v Sremu na Dunavu pri Novem Sadu. Srbstvo žaluje po svojem prosvetljenem dobrotniku.

Akad. društvo „Slovenija“ na Dunaju. Odbor akad. društva „Slovenija“ na Dunaju se je pri odborovej seji dne 8. t. m. sestavil tako le: Ivan Oražen, drd. med., predsednik; Fran Vidic, stud. phil., podpredsednik; Vekoslav Bizjak, stud. jur., tajnik; Fran Pompe, stud. jur., blagajnik; Ivan Benkovič, stud. jur., knjižničar; Jožef Reisner, stud. phil., arhivar; Fran Eller, stud. jur., gospodar; Stanko Bevk, stud. phil. in Ivan Vrančič, stud. jur., namestnika.

KNJIŽEVNOST.

Osvěta. R. 25, č. 5. obsega: Pavel Jos. Šafařík mezi Jihoslovany. — Emil Zola. — Jaro v Čechách. — Vous královny Máří. — Hostinný dům. — Národopisná výstava českoslovanská. (VII—IX). — Na divadlo ani pomysliti! K činnosti Jungmanově v prosodickém sporu. — Nové písemnictví. — Rozhledy v dějinách současných. — „Osvěta“ izhaja v Pragi vsak mesec dne 25. v zvezkih po 6 tisk. pól. Stoji za četrť leta 1 gld. 80 nvč.; posamične številke 68 nvč.

Rozhledy sociální, politické a literární. R. IV., č. 6. — Vsebina: K otázkám kritiky. — Nová česká poezie. — V odlehlejší dědině. — Dr. Miroslav Tyrš. — Dnešní položení Polákův. — Rozhledy po literatuře, vědě, umění, politické a sociální. — „Rozhledy“ izhajajo v Chrudimu v 25. dan vsakega meseca v zvezkih, obsegajočih 64 stranij. Stojijo s poštnino vred na četrť leta 1 gld. 30 nvč.

Slovenské Pohľady. Časopis zábavno poučný. Redaktor a vydavateľ Jozef Škultéty. Tečaj XV. Zvezek 5. ima to-le vsebino: Duma slovenska na pamiatku sjazdu turčiansku-sv.-martinského 6. júna 1861. — Z našej dediny. — Národný klasicizmus. — Handrár. — Pavel Jozef Šafárik. (1795—1895.) — Gazda a sluha. — V mojom srdci. — Z kvetov srdca. — Boly časy, boly! — Beseda. — „Slovenské Pohľady“ izhajajo v Turč. sv. Martinu vsak mesec po jeden zvezek (4 póle) ter stojijo za pol leta 2.50, za vse leto 5 gld.

Ottova Laciná „Knihovna národní“. V Prage, tiskem a nákladem J. Ottý. Sešitek 16—18 prinaša nadaljevanje I. dela romana „Děd a vnuk“ (str. 561—666. ter II. del od str. 1—84.) Gena zvezku 10 nvč.

„*Naše doba*“. Seš. 7. ima med drugim: Povšechná debata o opravě přímých dáni. Piše Jan Koloušek. Výtvarní umění. Piše Lorenzo. Potem razgledi politiški, po občem gospodarstvu, socijalni, časopisi, kritike in poročila.

Opomnja uredništva. Od mnogih stranij nam izražajo rodoljubke slovenske, naj bi včasih odločili kako prilogo za izključno žensko vprašanje, v smislu interesov in potreb vzgoje in gospodinjstva slovenskega ženstva. Mi smo pripravljeni tudi na to stran, če nas bodo rodoljubi in rodoljubke podpirali ne le duševno, temveč tudi v gmotnem pogledu, da bomo mogli poravnati povečane stroške. Slišali bi radi še nadalje razne glasove iz slovenskega občinstva, potem ukrenemo, kar bode možno.

Opomnja upravnistva. Do čč. gg. naročnikov v Trstu ponavljamo svojo vljudno prošnjo, da bi tudi oni pošiljali naročnino po nakaznicah, ker nam s tem prihranijo stroške in mnogo sitnostij. Ravno v Trstu so nam z naročninami mnogoteri zaostali še od prejšnjih let, in bi jih posebe prosili, da sedaj poravnajo svoj dolg. — Nekateri so nam stari dolžniki; med temi so zopet nekateri, ki so sami določili obroke plačevanju; kolikor niso držali besede, naj se sedaj

spomnijo svoje dolžnosti. — Drugi zopet so taki, katerim ne izda nič nikak javen opomin. Ali hočejo, da navedemo njih imena ali pa da jih bodemo terjali s pomočjo odvetnikovo? Za jedno ali drugo smo prisiljeni odločiti se, ako se ne oglase do 20. t. m. — Dolžni smo tudi objaviti, da smo imeli celó takih naročnikov, ki mnogo let niso plačali nič, potem so ukazali ustaviti list, ne da bi poravnali dolg; ali pa smo jim mi ustavili list, in kljub ponovljenemu terjanju ostajajo gluhi. Na take strani smo se varali vsled prevelikega zaupanja; zato nam taka pozabljiva gospoda izvestno ne zameri, ako si izberemo nasproti njim tako postopanje, katero jedino nam še ostaje kot poslednji pomoček.

Popravki k 18. št. „Slov. Sveta“. Str. 158, a, 16. v. zg. čitaj: druga n. draga; 158, b, 4. v. sp.: na shodih e raznih, nam. o; 160, b, 28. v. zg.: ni kleveta n. in. Hrv. pesmi naslov je: „Caričina odlutba“; v ruskem tekstu 5. odstavek, 3. v. dodaj: „Просить тоже князь воть Баратинский“; ondi 6. v. dostavi: „Обращает молящая очи“; v 4. odstavku, 34. vrsta мочно n. точно. Št. 14. „Sl. Sv.“ str. 124, zadnja vrsta ruske pesmi, čitaj: На вѣкъ нам. вѣкъ.

Izvrstno c. kr. izkj. priv.

Škropilnice proti peronospori

inženirja Živica,

katero se sesplošno uvedle vsled njih preprostosti, trpežnosti, lahke uporabe za vsako rejo trt itd. prodajajo, dasi so mnogo zboljšane, vendar po dosedanjih nizkih cenah.

Živic i družb. v Trstu

Cenike odpošiljajo na zahtevanje franko.

Na vse c. kr. poštne urade pošiljajo popolne škropilnice franko, proti povzetju 10 gld.

Izdelujejo tudi stroje za pr. šanje z žveplom, neprestano delujejo stiskalnice itd.

Anton Drabec,

trgovec, 2—2

Piazza Legna št. 9,

ima na prodaj vsakovrstne kuhinjske in kletarske posode iz prsti, lesa in pleha po jako zmernih cenah. Slavnemu slovinskemu občinstvu se priporoča, da ga blagovoli prav pogostoma obiskovati. „Svoji k svojim“!

Alla Croce di Malta

ulica Valdirivo štev. 19.

Preporoči se sl. občinstvu za obiskovanje. Toči izvrstna črna in bela vina istrska po 36—40 kr. liter. — Pivo v steklenicah in sodčkih po 24 kr. liter, steklenice pa po 16 kr.

Vkusna jedila po primernih cenah.

Vino za družino na dom po 32 kr. liter.

S poštovanjem

2—4 **Josipina Čuček.**

Ivan Treven,

2—2 gostilničar

„AL BUON AMICO“

v ulici Madonnina, štev. 29.

Slavnemu občinstvu se priporoča za mnogobrojni obisk. Toči izborna istrska vina, liter po 32 kr. in pivo I. vrste bratov Kozlerjev iz Ljubljane po 28 kr. liter. Dobivajo se mrzla in gorka jedila po zmernih cenah. Ima tudi igre na kroglice.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsako soboto na 8 straneh, slučajno s prilogami. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrť leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrť leta 1 gld. — Posamične številke pri upravnistvu po 8 kr. *Zunaj Austro-Ogerske* na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravnistvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu (ulica Molin grande, št. 2).

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik: Fran Podgornik. — Tisk tiskarne Dolenc.